

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

11 martie 2010*

În cauza C-19/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolelor 68 CE și 234 CE de Oberlandesgericht Wien (Austria), prin decizia din 23 decembrie 2008, primită de Curte la 12 ianuarie 2009, în procedura

Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH

împotriva

Silva Trade SA,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts (raportor), președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii J. Malenovský, T. von Danwitz și D. Šváby, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 29 octombrie 2009,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH, de J. Zehetner, Rechtsanwalt;
- pentru Silva Trade SA, de K. U. Janovsky și T. Berend, Rechtsanwälte;
- pentru guvernul german, de domnul M. Lumma și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;
- pentru guvernul Regatului Unit, de domnul S. Ossowski, în calitate de agent, asistat de domnul A. Henshaw, barrister;
- pentru Comisia Comunităților Europene, de doamnele A.-M. Rouchaud-Joët și S. Grünheid, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 ianuarie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prezentă cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea normei de competență specială prevăzută în privința contractelor de prestări de servicii la articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74, denumit în continuare „regulamentul”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH (denumită în continuare „Wood Floor”), cu sediul în Amstetten (Austria), pe de o parte, și Silva Trade SA (denumită în continuare „Silva Trade”), cu sediul în Wasserbillig (Luxemburg), pe de altă parte, având ca obiect o cerere de despăgubire pentru rezilierea unui contract de agent comercial executat în mai multe state membre.

Cadru juridic

- 3 Potrivit considerentului (1) al regulamentului:

„Comunitatea și-a stabilit ca obiectiv să mențină și să dezvolte un spațiu de libertate, securitate și justiție, în cadrul căruia este garantată libera circulație a persoanelor. Pentru realizarea treptată a unui astfel de spațiu, Comunitatea trebuie să adopte, între altele, măsurile în domeniul cooperării judiciare în materie civilă care sunt necesare pentru buna funcționare a pieței interne.”

4 Considerentul (2) al regulamentului prevede:

„Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.”

5 În temeiul considerentului (11) al regulamentului, „[n]ormele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură”

6 Normele de competență prevăzute de regulament figurează în capitolul II din acesta, compus din articolele 2-31.

7 Articolul 2 alineatul (1) din regulament, care face parte din capitolul II secțiunea 1 din acesta, intitulată „Dispoziții generale”, prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

- 8 Articolul 3 alineatul (1) din regulament, care figurează în aceeași secțiune 1, prevede:

„Persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.”

- 9 Potrivit dispozițiilor articolului 5 din regulament, care figurează în capitolul II secțiunea 2 din acesta, intitulată „Competențe speciale”:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată;

(b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:

— în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile;

- în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile;

(c) în cazul în care nu se aplică litera (b), se aplică litera (a);

[...]"

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 10 Din decizia de trimitere rezultă că, la 21 august 2007, Wood Floor a acționat în justiție Silva Trade în fața Landesgericht Sankt Pölten (Austria) în vederea obligării sale, pentru motivul rezilierii unui contract de agent comercial, la plata către Wood Floor a unei despăgubiri de reziliere într-un cuantum de 27 864,65 euro și a unei despăgubiri compensatorii într-un cuantum de 83 593,95 euro.
- 11 Pentru a demonstra competența instanței sesizate, Wood Floor a invocat articolul 5 punctul 1 litera (b) din regulament și a susținut că și-a desfășurat activitatea exclusiv la locul în care se află sediul său, și anume Amstetten, vânzarea la domiciliu și obținerea de clienți având loc în Austria.
- 12 Silva Trade a contestat competența instanței sesizate invocând că mai mult de trei sferturi din cifra de afaceri a Wood Floor fusese realizată în alte țări decât Austria și că articolul 5 punctul 1 din regulament nu conținea dispoziții exprese pentru această situație. Potrivit Silva Trade, în cazul în care nu se poate stabili locul executării obligației care formează obiectul cererii, această obligație fiind nelimitată din punct

de vedere geografic, articolul 5 punctul 1 menționat nu este aplicabil, iar competența trebuie stabilită în temeiul articolului 2 din regulamentul menționat.

- 13 Excepția de necompetență a fost respinsă de Landesgericht Sankt Pölten care a considerat, pe de o parte, că noțiunea „prestare de servicii”, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament, include contractele de agent comercial și, pe de altă parte, că pe baza jurisprudenței austriece trebuie să se rețină ca loc de prestare a serviciilor centrul de activități al prestatorului în cazul prestării de servicii în mai multe state.
- 14 Silva Trade a formulat apela Oberlandesgericht Wien, invocând faptul că jurisprudența austriacă în cauză se referă numai la cazul în care diferitele locuri de livrare se găsesc în unul și același stat membru. Potrivit acesteia, dacă diferitele locuri de prestare se situează în mai multe state membre, fiecare instanță este competentă numai pentru și în măsura obligației care trebuie executată în circumscripția sa. Reclamantul care ar intenționa să formuleze toate cererile sale în fața unei singure instanțe, cum este cazul în speță, nu ar putea acționa decât în temeiul articolului 2 din regulament, astfel încât, în această cauză, instanțele austriece nu ar fi competente.
- 15 Potrivit instanței de trimitere, care are intenția să confirme hotărârea pronunțată în primă instanță, principiile prevăzute în Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (C-386/05, Rep., p. I-3699), sunt valabile de asemenea atunci când diferitele locuri de prestare a serviciilor se găsesc în mai multe state membre și când „locul de executare”, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament, trebuie stabilit în funcție de locul prestării principale sau de centrul activității prestatorului de servicii.
- 16 În această privință, instanța de trimitere arată că, în speță, agentul comercial și-a desfășurat cea mai mare parte a activităților sale de la Amstetten și, prin urmare, în acest loc s-ar afla centrul activității sale de prestare de servicii, stabilit în funcție de timpul petrecut și de importanța activității care a fost efectuată.

- 17 Cu toate acestea, instanța de trimitere subliniază în primul rând că în Hotărârea Color Drack, citată anterior, Curtea a precizat că răspunsurile oferite în această cauză se limitau la cazul unei pluralități de locuri de livrare într-un singur stat membru și nu anticipau răspunsul care trebuie dat în caz de pluralitate de locuri de livrare în mai multe state membre.
- 18 În continuare, instanța de trimitere ridică problema stabilirii locului de prestare a serviciilor și, dacă nu este posibilă stabilirea unui loc unic de prestare, a posibilității reclamantului de a sesiza cu ansamblul cererii sale, la alegerea sa, orice instanță în circumscripția căreia a fost efectuată o prestare.
- 19 În aceste condiții, instanța de trimitere solicită, în sfârșit, să se stabilească dacă articolul 5 punctul 1 litera (a) din regulament ar fi aplicabil în condițiile în care Curtea ar considera că articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din acest regulament nu este aplicabil în cazul prestării de servicii în mai multe state membre.
- 20 În aceste condiții, Oberlandesgericht Wien a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) a) Articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament [...] se aplică, în cazul unui contract de prestări de servicii, inclusiv atunci când serviciile sunt prestate pe bază contractuală în mai multe state membre?

În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare:

- b) dispoziția menționată trebuie interpretată în sensul că locul de executare a obligației caracteristice trebuie determinat în funcție de locul în care se găsește centrul activității (apreciat în funcție de timpul petrecut în acel loc și de importanța activității în cauză) al prestatorului de servicii?

- c) în cazul în care nu este posibil să se determine un centru de activități, dispoziția menționată trebuie interpretată în sensul că acțiunea privind toate cererile întemeiate pe contract poate fi introdusă, la alegerea reclamantului, în orice loc de executare a prestației situat în interiorul Comunității?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare:

Articolul 5 punctul 1 litera (a) din regulament se aplică, în cazul unui contract de prestări de servicii, și atunci când serviciile sunt prestate pe bază contractuală în mai multe state membre?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare litera a)

- ²¹ Prin intermediul primei întrebări litera a), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament este aplicabil în cazul prestării de servicii în mai multe state membre.

- 22 În această privință, mai întâi trebuie amintit că în Hotărârea Color Drack, citată anterior, Curtea a considerat că norma de competență specială prevăzută la articolul 5 punctul 1 din regulamentul în materie contractuală, care completează norma de competență de principiu a instanței de la domiciliul pârâtului, răspunde unui obiectiv de proximitate și este motivată de existența unei legături strânse între contract și instanța chemată să se pronunțe asupra acestuia (Hotărârea Color Drack, citată anterior, punctul 22, Hotărârea din 9 iulie 2009, Rehder, C-204/08, Rep., p. I-6073, punctul 32, și Hotărârea din 25 februarie 2010, Car Trim, C-381/08, Rep., p. I-1255, punctul 48).
- 23 Curtea a subliniat de asemenea că, în ceea ce privește locul de executare a obligațiilor care izvorăsc dintr-un contract de vânzare de mărfuri, regulamentul definește la articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță în mod autonom acest factor de legătură, pentru a consolida obiectivele de unificare a normelor de competență judiciară și de previzibilitate. Astfel, în asemenea situații, locul de livrare a mărfurilor este consacrat ca factor de legătură autonom, care are vocația de a se aplica în privința tuturor cererilor întemeiate pe același contract de vânzare (Hotărârile citate anterior Color Drack, punctele 24 și 26, Rehder, punctul 33, precum și Car Trim, punctele 49 și 50).
- 24 În lumina obiectivelor de proximitate și de previzibilitate, Curtea a statuat că norma prevăzută la articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din regulament este aplicabilă și în caz de pluralitate de locuri de livrare a mărfurilor în cadrul aceluiași stat membru, înțelegându-se faptul că o singură instanță trebuie să fie competentă să judece toate cererile întemeiate pe contract (Hotărârile citate anterior Color Drack, punctele 36 și 38, precum și Rehder, punctul 34).
- 25 În al doilea rând, trebuie amintit că, în plus, Curtea a statuat că argumentele pe care Curtea s-a întemeiat pentru a ajunge la interpretarea formulată în Hotărârea Color Drack, citată anterior, sunt valabile și în ceea ce privește contractele de prestări de servicii, inclusiv în cazurile în care aceste servicii nu sunt prestate într-un singur stat membru (Hotărârea Rehder, citată anterior, punctul 36).

- 26 Astfel, normele de competență specială prevăzute de regulament în materia contractelor de vânzare de mărfuri și de prestări de servicii au același istoric legislativ, urmăresc aceleași obiective și ocupă același loc în sistemul stabilit de acest regulament (Hotărârea Rehder, citată anterior, punctul 36).
- 27 Obiectivele de proximitate și de previzibilitate, care sunt urmărite prin concentrarea competenței judiciare la locul prestării serviciilor, în temeiul contractului în cauză, și prin determinarea unei competențe judiciare unice pentru toate pretențiile întemeiate pe acest contract, nu pot fi abordate în mod diferit în caz de pluralitate de locuri de prestare a serviciilor în discuție în state membre diferite (Hotărârea Rehder, citată anterior, punctul 37).
- 28 Astfel, o asemenea diferențiere, pe lângă faptul că nu și-ar găsi un temei în dispozițiile regulamentului, ar fi în contradicție cu obiectivul urmărit prin adoptarea acestuia, care, prin unificarea normelor referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială, contribuie la dezvoltarea unui spațiu de libertate, de securitate și de justiție, precum și la buna funcționare a pieței interne în cadrul Comunității, după cum rezultă din considerentele (1) și (2) ale regulamentului (Hotărârea Rehder, citată anterior, punctul 37).
- 29 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare litera a) că articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament trebuie interpretat în sensul că această dispoziție este aplicabilă în cazul prestării de servicii în mai multe state membre.

Cu privire la prima întrebare litera b)

- 30 Prin intermediul primei întrebări litera b), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească în baza căror criterii trebuie stabilit locul executării obligației

caracteristice și, prin urmare, instanța competentă să judece toate cererile întemeiate pe contract în cazul unei prestări de servicii în mai multe state membre, conform articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament. Luând în considerare situația de fapt din acțiunea principală, această întrebare trebuie interpretată în sensul că solicită să se stabilească în special pe baza căror criterii trebuie să se stabilească acest loc în cazul unui contract de agenție comercială.

- 31 În această privință, în primul rând trebuie amintit că, în Hotărârea Color Drack, citată anterior, Curtea a statuat, în vederea aplicării normei de competență specială în materie contractuală prevăzute la articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din regulament, referitoare la vânzarea de mărfuri, că în caz de pluralitate de locuri de livrare a mărfurilor trebuie, în principiu, ca prin loc de executare să se înțeleagă locul care asigură legătura cea mai strânsă între contract și instanța competentă, iar legătura cea mai strânsă se află, în general, la locul livrării principale (Hotărârea Color Drack, citată anterior, punctul 40).
- 32 Or, pentru motivele prezentate la punctele 25-28 din prezenta hotărâre, aceeași soluție este aplicabilă *mutatis mutandis* în privința articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament.
- 33 În consecință, în vederea aplicării normei de competență specială în materie contractuală prevăzute la articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament referitoare la prestarea de servicii, în caz de pluralitate de locuri de prestare de servicii trebuie, în principiu, ca prin loc de executare să se înțeleagă locul care asigură legătura cea mai strânsă între contract și instanța competentă, iar legătura cea mai strânsă se află, în general, la locul prestării principale.
- 34 În al doilea rând, trebuie să se precizeze că, într-un contract de agenție comercială, agentul comercial execută prestația care caracterizează acest contract și efectuează prestarea de servicii în scopul aplicării articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament.

- 35 Astfel, potrivit articolului 1 alineatul (2) din Directiva 86/653/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciale independenți (JO L 382, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 176), agentul comercial este autorizat să negocieze vânzarea sau cumpărarea produselor în numele comitentului și, dacă este cazul, să încheie astfel de tranzacții pentru și în numele comitentului în cauză. În plus, potrivit articolului 3 din această directivă, agentul comercial „trebuie [...] să depună eforturile necesare pentru negocierea și, după caz, încheierea tranzacțiilor de care a fost mandatat să se ocupe[,] să comunice comitentului său toate informațiile necesare pe care le deține [și] să respecte instrucțiunile rezonabile primite de la comitentul său”.
- 36 În consecință, pentru aplicarea normei de competență specială în materie contractuală prevăzute la articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament, în caz de pluralitate de locuri de furnizare a serviciilor de către agent trebuie, în principiu, să se înțeleagă prin „loc de executare” locul prestării principale a serviciilor de agent.
- 37 În al treilea rând, este important să se arate în funcție de ce criterii trebuie determinat locul prestării principale a serviciilor, atunci când aceste servicii sunt furnizate în diferite state membre.
- 38 Având în vedere obiectivul previzibilității, menționat de legiuitor în considerentul (11) al regulamentului, și ținând cont de modul de redactare a articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament, potrivit căruia este determinant locul dintr-un stat membru unde, „în temeiul contractului”, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile, locul prestării principale a serviciilor trebuie dedus, în măsura în care este posibil, din dispozițiile contractului însuși. Astfel, în contextul unui contract de agenție comercială, trebuie să se identifice, pe baza acestui contract, locul în care agentul ar trebui în principal să își efectueze munca pentru comitent, care constă în special în pregătirea, negocierea și, dacă este cazul, încheierea operațiunilor care țin de atribuțiile sale.
- 39 Stabilirea locului prestării principale a serviciilor în funcție de opțiunea contractuală a părților răspunde obiectivului proximității, din moment ce acest loc prezintă, prin natura sa, o legătură cu obiectul litigiului.

- 40 Dacă dispozițiile contractului nu permit stabilirea locului prestării principale a serviciilor, fie din cauză că prevăd o pluralitate de locuri de prestare, fie din cauză că nu prevăd explicit niciun loc precis de prestare, însă agentul a furnizat deja astfel de servicii, în subsidiar, trebuie să se ia în considerare locul unde și-a exercitat efectiv, în mod preponderent, activitățile în temeiul acestui contract, cu condiția ca prestarea de servicii la locul respectiv să nu încalce voința părților astfel cum rezultă din dispozițiile contractului. În acest scop, se poate ține cont de situația de fapt din cauză, în special de timpul petrecut în aceste locuri și de importanța activității exercitate. Instanța națională sesizată este cea care are sarcina de a determina dacă este competentă în raport cu elementele de probă care îi sunt prezentate (a se vedea Hotărârea Color Drack, citată anterior, punctul 41).
- 41 În al patrulea rând, în cazul în care nu este posibilă stabilirea locului prestării principale a serviciilor pe baza atât a dispozițiilor contractului însuși, cât și a executării sale efective, trebuie să se identifice acest loc într-un alt mod, care respectă atât obiectivul previzibilității, cât și pe cel al proximității urmărite de legiuitor.
- 42 În acest scop, în vederea aplicării articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament, va trebui să se rețină ca loc al prestării principale a serviciilor de către un agent comercial locul în care are domiciliul acest agent. Astfel, locul menționat poate fi întotdeauna identificat cu certitudine și este, prin urmare, previzibil. În plus, acesta prezintă o legătură de proximitate cu litigiul în condițiile în care agentul va presta în acest loc, după toate probabilitățile, o parte neneglijabilă a serviciilor sale.
- 43 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, trebuie să se răspundă la prima întrebare litera b) că articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din regulament trebuie interpretat în sensul că, în cazul prestării de servicii în mai multe state membre, instanța competentă să judece toate cererile întemeiate pe contract este cea în a cărei rază teritorială se găsește locul prestării principale a serviciilor. În cazul unui contract de agenție comercială, acest loc este cel al prestării principale a serviciilor de agent, după cum rezultă din dispozițiile contractului, precum și, în lipsa unor astfel de dispoziții, din executarea efectivă a contractului menționat, iar în cazul în care nu se poate stabili acest loc pe baza acestui criteriu, locul în care agentul are domiciliul.

Cu privire la prima întrebare litera c) și la a doua întrebare

- 44 Ținând seama de răspunsurile date la prima întrebare literele a) și b), nu este necesar să se răspundă la prima întrebare litera c) și nici la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 45 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că această dispoziție este aplicabilă în cazul prestării de servicii în mai multe state membre.**

- 2) **Articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul prestării de servicii în mai multe state membre, instanța competentă să judece toate cererile întemeiate pe contract este cea în a cărei rază teritorială se găsește locul prestării principale a serviciilor. În cazul unui contract de agenție comercială, acest loc este cel al prestării principale a serviciilor de agent, după cum rezultă din dispozițiile contractului, precum și, în lipsa unor astfel de dispoziții, din executarea**

efectivă a contractului menționat, iar în cazul în care nu se poate stabili acest loc pe baza acestui criteriu, locul în care agentul are domiciliul.

Semnături